

RONJA TYRÉN

KUN KOTONA EI OLE TIILAA

Kirjailijan kiitokset

Kiitos miehelleni joka jaksaa ymmärtää, että en muodin mukaisesti ole koko ajan tietoisesti läsnä ja paikalla. Minun ajatukseni eivät ole soveltuvia tiukkaan hihnaan, ja hän jos kuka ymmärtää sen parhaiten.

Kiitos sisaruksilleni, ystävilleni, vanhemmilleni sekä koirilleni, sillä he pitävät minun jalkani maassa.

Tahdon kiittää Arsi K:ta siitä, että hän ensimmäisenä käytti minusta sanaa kirjailija. Aloin tehdä niin itsekin, sillä Arsin ansiosta ymmärsin, että muutoin päätyisin kirjoittamaan iskulauseita bussipysäkin seiniin.

– Mah-doh!

Kun kotona ei ole tilaa *Ronja Tyren*

© 2015 Ronja Tyren

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi;

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa.

ISBN: 9789523188723

1. Lapsen sielu on hauras ja hento. Sen saa yhtä helposti rikki kuin ehjäksi.

Muutamalla lauseella, katseella tai teolla voi olla elinikäinen vaikutus. "Minä synnytin" on oikeus, siunaus. Se ei tarkoita valtaa johonkuhun.

– Tuo sinun uteliaisuutesi tappaa sinut vielä.

Hiljaisuus.

Terapeuttiini istui katsoen muistiinpanoihinsa ja oli aivan vaiti.

– Voi anteeksi, vastasitko jo? Minulta kysyttiin.

Vastasin, vastasin, ajattelin kyllästyneenä ja katsoin terapeuttiini hieman väsyneenä. Eikö tässä jo ollut ihan tarpeeksi? Oli aika väsyttävää kerrasta toiseen jankata niitä lapsuuden kokemuksia, jotka ärsyttivät silloin kun joku otti ne puheeksi ja tavallaan olivat niitä, jotka vain olivat vahvistaneet syvintä olemustani.

Olisin aina Fiona, vaikka mihin tuleen olisin joutunut. En minä jaksanut märehtiä tai murehtia. Minä halusin elää.

Kuuluin niihin joilla ei ollut omia lapsia vielä kolmekymppisenäkään, mutten koskaan ollut tuntenut perheen perustamiselle minkäänlaista pakkoa tai aikarajaa. Ympäristö kyllä jaksoi muistuttaa vajavaisuudestani. En mielestäni koskaan ollut potanut vauvakuumetta, ja jos erehdyinkin sanomaan tämän ääneen, niin minua katsottiin kuin viisipäistä hirviötä. Minä rakastin lapsia, mutta en ollut kädet ojossa kaappaamassa vauvoja rattaista. Minä sitä paitsi näin lapsissa selkeästi tulevaisuuden, minä näin pidemmälle ja siksi kohtelin jokaista kuin palasta kultaa. Halusin rakentaa vahvaa yhteiskuntaa ja toivoin että

jokaista lasta kohdeltaisiin niin, että he uskaltaisivat ryhtyä samaan. *Miehen aivot*, minulle kerran tuhahdettiin kun olin sanonut tämän ääneen.

Minusta puhuttiin ja supistiin työpaikalla, ja jo hieman ikääntyneemmät naiset kuvittelivat että vietin kaikki vapaaillani kapakoissa viettämässä villiä sinkku elämää ala Carrie Bradshaw.

Jos nämä jupisijat vain olisivat tienneet yksityiselämäni oikean laidan, loppuisivat heiltä todennäköisesti puheenaiheet, joten en juuri korjannut asioita joita itsestäni kuulin. Jos korjasinkin, niin sain kuulla että en ollut ollenkaan sellainen kuin mitä toinen oli olettanut.

Tunsin kuitenkin itseni parhaiten, joten millään muulla ei ollut aidosti mitään väliä.

Ihmisillä, mustavalkoisilla sellaisilla, oli taipumusta erotella toisiansa eri lokeroihin ja minua inhotti se, minua inhotti leimaaminen ja oletukset.

Olin erään kerran työpaikan taukokuoneessa lukenut lehdestä haastattelun äidistä ja tyttärestä, siitä, miten äidiksi ja tyttäreksi kasvaa. Tarinan äiti oli itkenyt kun omalla lapsella oli ollut pillifarkut sen sijaan, että vartaloa koristaisi niin sanotut normaalien ihmisten vaatteet. Olin joutunut lukemaan asian sisältävän lauseen monta kertaa, koska luulin lukevani kahta eri tekstiä päällekkäin. Psykiatrinen sairaanhoitaja-äiti, joka oli tyytyväinen tyttärensä vasta sitten kun tytär alkoi käyttää *aikuisten* vaatteita. Minusta se oli huolestuttavaa, hoitoalalla oleva ihminen kertoi toisille mikä on normaalia ja mikä ei, luulisi tuossa ammatissa kohtaavan suurempia ongelmia kuin housut.

Oli eräänlaista sielun köyhyyttä olettaa ihmisestä jotain, sillä siten ei

koskaan ole elämässään niin rikas kuin voisi olla. Jos ei tapaamaansa ihmistä suostu ottamaan vastaan sellaisena kuin hän itse itsensä kokee, ei elämässään tunnekaan kuin yhdenlaisia ihmisiä. Mielestäni sellainen kuulosti ankealta. Ihmisten erilainen tapa kohdata elämä ja antautua elämälle eri tavoin kiehtoi minua loputtomasti.

– Kuka sinulle niin sanoi? terapeutti kysyi lopulta ja olin jo melkein unohtanut mistä olimme puhuneet, koska olen nopea ajatuksissani.
– Äiti.

Olin surullinen siitä, ettei äitini vieläkään tuntenut minua. Ei siksi, etten olisi aikoinaan yrittänyt, vaan siksi, ettei äiti halunnutkaan katsoa ja nähdä, oppia tuntemaan minua.

– Voisitko kertoa sen ajatuksen joka ilmenee kasvoiltasi?

Terapeuttini, Dave, katsoi minuun älykkäillä silmillään. Pidin hänestä, sillä hän todella tuntui olevan ainoa oikea henkilö käsittelemään näitä asioita. En käynyt Daven juttusilla siksi, että olisin masentunut tai jonkin muun elämää haittaavan häiriön vuoksi. Masentuminen oli muotia nykyään, ja ne, jotka valittivat kaikesta edes haluamatta apua, eivät olleet masentuneita, vaan muulla tavoin häiriintyneitä.

Kävin terapeutilla siksi, että se kuului omaan koulutukseeni. Olin psykologin maisteri ja valmistuminen psykoterapeutiksi veisi vielä aikaa. Tein myös vapaaehtoisena tukihenkilön työtä lastensuojelussa, tosin vähenevässä määrin.

Lopulta, ajatusteni saattelmina, vastasin:

– Olen hieman ihmeissäni siitä, että minun ja äitini suhde ei ole koskaan ollut niin lämmin kuin olisin halunnut. En ollut ilmeisesti sellainen lapsi

kun äiti kuvitteli minun olevan. Kai se on helpompaa jos lapsi haluaa tehdä tavallisia asioita, kuten harrastaa liikuntaa. Minä olin lapsi, joka kirjoitti runoja ja halusin kokea ja oppia tuntemaan joka ikisen asian maailmasta.

– Mielenkiintoista, että sanoit että olisi helpompaa jos lapsi harrastaisi liikuntaa, miksi sanoit niin?

Dave haastoi minut ajattelemaan lisää, ehkä siksi että löytäisin oman hölmöyteni tai sitten perustelevan oikeassa olemiseni.

– Liikuntaa harrastava lapsi on kai luonnostaan sosiaalisempi. Kyllä minäkin pidän ihmisistä, olen aina pitänyt, mutta pidän myös siitä että saan olla omissa oloissani. Tyttömäisiä asioita tekevä tyttölapsi on varmaan sellainen joka ei aiheuta äidissä ja isässä häpeän tunteita. Minulla oli starttipyssy ja leikin rikospoliisia, rikkinäiset farkut jalassa ja kamera kädessä, kun muut tytöt virkkasivat vauvoille myssyjä.

– Runoja kirjoittava, maailmaa tutkiva rikospoliisi, onhan siinä vanhemmilla kestämistä.

Ymmärsin Daven piikittelyn ja naurahdin.

– Mutta lapsen kasvattaminen ei ole koskaan helppoa, oli lapsen harrastus sitten mikä tahansa, hän totesi.

– Totta kai minä sen ymmärrän. On vain aika tuskallista ja traumaattista, jos ei ole koskaan vanhempien toiveiden ja tottumusten mukainen. Ihan kuin olisi syntynyt väärään perheeseen. Se, että äitini sanoi, että uteliaisuuteni tappaisi minut, kertoo vain siitä, ettei hän ymmärtänyt sitä iloisuutta mikä minussa oli. Ei myöskään uteliaisuuttani maailmaa kohtaan. En ymmärrä miksi uteliaisuudestani piti tehdä jotain rumaa ja paha.

– Sanoit että iloisuus joka sinussa oli. Etkö enää tunne iloa elämää tai

maailmaa kohtaan?

– Joskus tuntuu että en, koska aivan kuin minulle olisi opetettu että se on väärin. Iloinen ja utelias ihminen on lapsellinen ja pitäisi keskittyä tärkeämpiin asioihin kuten kodin siistinä pitämiseen ja hiljaa olemiseen.

Dave keskittyi todella puheisiini, ja hänestä sai usein sellaisen tunteen ettei kenenkään ihmisen ongelmat olleet hänelle liian vaikeita käsiteltäviksi tai kuultaviksi.

– Minulla on sinulle tehtävä ennen seuraavaa tapaamistamme. Sinun pitää tehdä jotain mikä tekee sinut iloiseksi, jotain mikä saa sydämesi sykkimään tai hymyn huulillesi. Jotain mikä saa näitä ajatuksiasi hieman kaikkoamaan, ja voisit keskittyä nykyisyyteen. Siihen että uskallat olla rohkeasti oma itsesi, etkä syyllisyyden kautta.

– Tehdä jotain mikä tekee minut iloiseksi? Mutta teenhän minä.

Ihmettelin mitä hän tarkoitti.

– Niin, mutta nauti aidosti, ilman että takanasi häärii äitisi mielikuvissasi.

Aja moottoripyörälläsi, syö litra jäätelöä, mene taidenäyttelyyn tai elokuviin, juo itsesi humalaan ja kuuntele musiikkia täysillä.

Katsoin miestä silmät ymmyrkäisinä. Alkoholista en liemmin koskaan ollut välittänyt, mutta aioin todellakin ajaa pyörälläni. Voisin jopa ostaa uuden ajotakin. Hienoinen hymynväre kävi kasvoillani. Se katosi kuitenkin pian.

– Fiona, äitisi ei saa koskaan tietää siitä.

Se minua harmittikin. Joskus minusta tuntui, että oma äitini oli kateellinen siitä että tein itse elämästäni onnellista, mutta aivan kuin äiti ei olisi käsittänyt sitä, että kaikki joutuivat uhraamaan jotain. Minä vain kuuluin niihin ihmisiin, jotka eivät jääneet rypemään näihin niin sanottuihin

uhrauksiin. Kipein muisto äidistäni oli sellainen, kun äiti oli sanonut minun saaneen kaiken helpolla. Silloin itkin, sillä eihän äiti tiennyt puoliakaan asioista joita olin menettänyt, koska en ollut niitä äidilleni kertonut.

Miksi olisin, kun kaikki mitä minä tein ei ollut normaalia.

Psykoterapeutiksi kouluttautuva Fiona kohtaa vapaaehtoistyössään sellaista julmuutta, jota ei olisi uskonut koskaan joutuvansa todistamaan. Kuinka hän selviää taistellessaan niitä vääryyksiä vastaan, joita niin monet lapset kotonaan joutuvat kehtämään?

Varsinkin Jesse, hänen suojaajansa vuosien takaa.

Mikä on Fionan todellinen rooli ja miten hän päätyi tällaiseen työhön? Itsesyytöksiltä ei voi välttyä vaikka halu tehdä hyvää kumpuaakin suoraan sydäimestä.

Teos käsittelee lastensuojelun toimimattomuutta, aikuisten itsekkyyttä ja kyvyttömyyttä toimia kasvattajina vaikka äitejä ja isiä ovatkin. Vanhemmuus ei kuitenkaan vielä merkitse mitään, jos lapsen rooli aikuisen elämässä on olla lähinnä riesana, jonka voi unohtaa tuntikausiksi omaan huoneeseen itseksensä. Minkälainen on sellainen äiti, jolle lapsi merkitsee vain elatusmaksuja?

